

Bài báo nghiên cứu

**VẬN DỤNG TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ TÍNH GƯƠNG MẪU,
TINH THẦN ĐOÀN KẾT, DÂN CHỦ CỦA NHÀ GIÁO
VÀO VIỆC GIÁO DỤC ĐẠO ĐỨC
NHÀ GIÁO CHO SINH VIÊN SƯ PHẠM HIỆN NAY**

Nguyễn Ngọc Khá

Trường Đại học Sư phạm Thành phố Hồ Chí Minh

Tác giả liên hệ: Nguyễn Ngọc Khá – Email: khann@hcmue.edu.vn

Ngày nhận bài: 10-7-2019; ngày nhận bài sửa: 17-9-2019; ngày duyệt đăng: 27-10-2019

TÓM TẮT

Bài viết này trình bày những nội dung cơ bản trong tư tưởng Hồ Chí Minh về tính gương mẫu, tinh thần đoàn kết, dân chủ của nhà giáo, từ đó nêu lên các giải pháp trong việc vận dụng tư tưởng của Người vào việc giáo dục đạo đức nhà giáo cho sinh viên sư phạm hiện nay. Kết quả nghiên cứu cho thấy tư tưởng Hồ Chí Minh về đạo đức nhà giáo là một hệ thống quan điểm toàn diện mang tính nhân văn sâu sắc. Vận dụng đúng đắn tư tưởng Hồ Chí Minh có ý nghĩa to lớn đối với sự nghiệp đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục, đào tạo nói chung, đối với giáo dục đạo đức nhà giáo cho sinh viên sư phạm hiện nay nói riêng.

Từ khóa: tư tưởng Hồ Chí Minh; đạo đức nhà giáo; sinh viên sư phạm; tính gương mẫu

1. Đặt vấn đề

Từ ngàn xưa, “tôn sư trọng đạo” là một truyền thống tốt đẹp của dân tộc ta. Truyền thống ấy đã trở thành một nét đẹp văn hóa đặc thù trong tâm thức của người Việt. Có những giá trị sẽ vĩnh hằng trong quan niệm, trong đạo lí của mọi thời đại và “tôn sư trọng đạo” là một trong các giá trị vĩnh hằng đó! Ông cha ta quan niệm “lương sư, hưng quốc” – biết dựa vào người thầy thì đất nước sẽ hưng thịnh, để nói lên vai trò đặc biệt quan trọng của đội ngũ nhà giáo đối với sự phát triển của quốc gia. Nghề giáo luôn luôn được tôn vinh là nghề cao quý nhất trong các nghề cao quý, nghề sáng tạo nhất trong các nghề sáng tạo. “Nhất tự vi sư, bán tự vi sư”, người thầy là những người đạo cao đức trọng, luôn được xã hội kính trọng và tin tưởng. Đó chính là lời răn dạy và tự nhủ của mỗi người dân Việt khi xác định vị trí, vai trò của người thầy, cũng như sự tôn vinh của xã hội đối với các thầy cô giáo. Hiện nay, trong bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế, vấn đề đạo đức của nhà giáo đang đặt ra bao điều cần suy nghĩ. Hơn lúc nào hết, trong sự nghiệp đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục, đào tạo

---

Cite this article as: Nguyen Ngoc Kha (2019). Applying Ho Chi Minh's thought about exemplary spirits, solidarity and democracy of teachers in educating morals for student teachers. *Ho Chi Minh City University of Education Journal of Science*, 16(11), 838-847.

hiện nay, chúng ta cần phải nghiên cứu và vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh – một người thầy, một nhà giáo dục vĩ đại.

Trong tư tưởng Hồ Chí Minh, đạo đức nhà giáo nổi bật lên những phẩm chất cơ bản là: Tinh thần trách nhiệm phụng sự Tổ quốc, phục vụ nhân dân; tình thương yêu học trò và yêu nghề; tinh thần say mê học tập, tận tụy, cần, kiệm, liêm, chính; tính gương mẫu; tinh thần đoàn kết, dân chủ... Bài viết này góp phần làm rõ tư tưởng Hồ Chí Minh về tính gương mẫu, tinh thần đoàn kết, dân chủ của nhà giáo, từ đó vận dụng tư tưởng của Người vào việc giáo dục đạo đức nhà giáo cho sinh viên sư phạm hiện nay.

2. Tư tưởng Hồ Chí Minh về tính gương mẫu, tinh thần đoàn kết, dân chủ của nhà giáo

a. Tính gương mẫu

Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, đội ngũ nhà giáo giữ vị trí trung tâm, có vai trò vô cùng quan trọng, quyết định sự vận hành của cả hệ thống giáo dục, quyết định thành công của sự nghiệp xây dựng và đổi mới lĩnh vực giáo dục, đào tạo ở nước ta hiện nay. Người thầy – nhà giáo dục có sứ mệnh vinh quang trong công tác “trồng người”, luôn được xã hội tôn vinh, được các thế hệ học trò kính trọng nên luôn phải gương mẫu, xứng đáng là tấm gương sáng để học trò noi theo.

Tấm gương của các thầy cô giáo đối với học sinh là vô cùng cao quý, luôn được xã hội đề cao và trân trọng, bởi tấm gương ấy có tác dụng giáo dục rất lớn, có sức thu hút và cảm hóa hết sức mạnh mẽ: “Một tấm gương sống còn có giá trị hơn 100 bài diễn văn tuyên truyền” (Ho Chi Minh, 2011, vol.1, p.263). Một tấm gương sáng của người thầy có sức lan tỏa rất lớn, được lớp lớp thế hệ trân trọng, noi theo, là động lực tinh thần, là cốt cách trong tư tưởng nhân văn của cả một dân tộc. Ngược lại, một thói quen xấu, một hành vi thiếu chuẩn mực, một suy nghĩ không đúng đắn của người thầy có thể làm tổn thương, làm mất niềm tin cả một lớp người và làm hỏng cả một thế hệ, đó là hậu quả khôn lường mà cả xã hội phải gánh chịu. Chủ tịch Hồ Chí Minh nói: “Óc những người tuổi trẻ trong sạch như một tấm lụa trắng, nhuộm xanh thì nó sẽ xanh, nhuộm đỏ thì nó sẽ đỏ, vì vậy sự học tập ở nhà trường có ảnh hưởng rất lớn cho tương lai của thanh niên và tương lai của thanh niên là tương lai của nước nhà” (Ho Chi Minh, 2011, vol.5, p.102). Vai trò của người thầy càng thể hiện rõ hơn trong truyền thống, bản sắc văn hóa, giá trị tinh thần của các dân tộc phương Đông, tạo nên sắc thái riêng trong cốt cách của người phương Đông. Do đó, khi nói về tầm quan trọng của người thầy cũng như sự ảnh hưởng của các thầy, cô giáo đối với xã hội, đối với sự phát triển của đất nước, Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định: “Giáo dục được người thầy giáo, được cả một thế hệ. Thầy tốt thì ảnh hưởng tốt, thầy xấu thì ảnh hưởng xấu” (Ho Chi Minh, 2011, vol.9, p.492).

Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, hơn bất kì một lĩnh vực nào khác, trong lĩnh vực đạo đức đặc biệt phải chú trọng “đạo làm gương”, lấy đó làm một trong những phương pháp giáo dục đạo đức hiệu quả nhất. Việc bồi dưỡng, nêu gương các nhân tố điển hình “người tốt, việc

tốt” trong phong trào thi đua yêu nước là rất quan trọng và cần thiết. Chính những nhân tố điển hình đó, nếu được nhân rộng sẽ tạo ra một hiệu ứng xã hội cao nhất, có sức lan tỏa mạnh mẽ nhất. Xây dựng đạo đức mới xã hội chủ nghĩa, nêu gương đạo đức phải quan tâm chú trọng tính chất phổ biến, rộng khắp của toàn xã hội và những hạt nhân “người tốt, việc tốt” tiêu biểu. Người thường dặn dò, dù trong bất kì hoàn cảnh nào, các thầy, cô giáo không được đánh mất phẩm chất nhà giáo của mình, cần phải tránh thái độ thờ ơ, thụ động, bảo thủ, trì trệ, ỉ lại, trông chờ, ngòai chờ, “há miệng chờ sung”, “được chăng hay chớ”, “nước chảy bèo trôi”, xa rời đời sống thực tế, lười biếng trong học tập và nâng cao trình độ, thái độ kèn cựa địa vị, xem nhẹ công việc của mình, thiếu tinh thần xây dựng tập thể...

Tại Hội nghị tổng kết phong trào thi đua “Đạy tốt, học tốt” (tháng 8/1963), Chủ tịch Hồ Chí Minh căn dặn các cô giáo, thầy giáo phải luôn luôn gương mẫu về mọi mặt, phải ra sức đoàn kết giúp đỡ nhau cùng tiến bộ. Sự gương mẫu của các thầy giáo, cô giáo đối với các học sinh phải trở thành nếp nghĩ, phong cách tư duy, thói quen sinh hoạt thường xuyên hàng ngày, đòi hỏi từng thầy cô giáo phải khắc ghi và thực hiện trong cuộc sống và trong sự nghiệp giáo dục, sự nghiệp “trồng người”. Người nhắc nhở: “Các thầy, cô giáo phải trở thành tấm gương sáng, thành kiểu mẫu cho các em noi theo, phải là kiểu mẫu về mọi mặt, tư tưởng, đạo đức, lề lối làm việc” (Ho Chi Minh, 2011, vol.11, p.616).

Người nhấn mạnh nhà giáo luôn phải là tấm gương sáng về rèn luyện đạo đức, nhân cách, về tính khách quan, công bằng, không thiên vị; về tinh thần phục vụ Tổ quốc, phục vụ nhân dân; về lối sống khiêm tốn, giản dị; về tinh thần tận tụy, tác phong, lề lối làm việc khoa học, bởi vì từng hành vi đạo đức của người thầy có tác động trước tiên, trực tiếp đến người học. Muốn cho học sinh có đức thì giáo viên phải có đức, phải gương mẫu, phải là tấm gương mẫu mực về tinh thần yêu lao động, yêu người, yêu nghề; về tinh thần vượt khó, nỗ lực học tập, rèn luyện và sáng tạo. Sự gương mẫu mà người thầy trước hết cần phải thực hiện, đó là những điều mà mình sẽ dạy cho học trò. Người nói: “Muốn cho học sinh có đức thì giáo viên phải có đức, phải gương mẫu” (Ho Chi Minh, 2011, vol.4, p.101).

Hoạt động dạy học được tiến hành bằng nhiều phương thức, trong đó có một phương thức rất đặc biệt là lấy nhân cách tác động đến nhân cách, dùng nhân cách người thầy để cảm hóa học trò. Do vậy, với tinh thần “tất cả vì học sinh thân yêu”, nhà giáo phải nâng cao tinh thần trách nhiệm, yêu thương học sinh như con em ruột thịt của mình, lấy cái vui của học trò làm niềm vui của mình; phải dạy dút, dẫn dắt với cái không vui của học trò; phải thông cảm, sẻ chia với học trò; phải là tấm gương mẫu mực để những giá trị tốt đẹp của người thầy được nhân lên trở thành phổ biến ở học trò. Từng cử chỉ, dáng đi, diện mạo, lời ăn tiếng nói cho đến phong cách tư duy, suy nghĩ, lối sống của người thầy đều ảnh hưởng sâu sắc đến học trò. Tự ý thức được điều đó, người thầy giáo phải luôn luôn răn dạy mình, phải soi lại mình, tự kiểm tra, đánh giá lại mình cái gì được, cái gì chưa được, để từ đó điều chỉnh các hành vi trong cuộc sống cho phù hợp với chuẩn mực đạo đức nghề nghiệp nhằm hoàn thiện bản chất của mình, để thực sự là tấm gương cho học trò noi theo. Trong công tác giáo dục, quan trọng

không phải là lời nói, mà phải bằng việc làm cụ thể, thiết thực. Muốn dạy cho trẻ em thành người tốt, người có ích cho xã hội thì trước hết các thầy cô giáo phải là những người tốt và có ích cho xã hội. Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ rõ: “Trẻ em hay bắt chước, cho nên thầy giáo, cán bộ phụ trách... phải gương mẫu từ lời nói đến việc làm” (Ho Chi Minh, 2011, vol.12, p.77-78).

Trong sự nghiệp kiến thiết nước nhà, bản thân mỗi nhà giáo phải gương mẫu thực hiện tốt chủ trương, đường lối của Đảng; chính sách, pháp luật của Nhà nước; các quy định của ngành, các nội quy, quy chế của nhà trường; các chuẩn mực về chính trị, pháp luật, văn hóa, đạo đức... của xã hội; phải cần kiệm, liêm, chính, chí công, vô tư. Người nhắc nhở: “Quần chúng chỉ quý mến những người có tư cách, đạo đức. Muốn hướng dẫn nhân dân, mình phải làm mực thước cho người ta bắt chước” (Ho Chi Minh, 2011, vol.5, p.1021).

Chủ tịch Hồ Chí Minh cho rằng, trong công tác giáo dục, nhà giáo cần nâng cao năng lực chuyên môn, đáp ứng yêu cầu về năng lực và phẩm chất nghề nghiệp. Tấm gương của người thầy thể hiện rõ nét nhất khi đi tiên phong trong việc tự học, tự nghiên cứu, tự trau dồi tri thức, cập nhật, nắm bắt kịp thời thông tin mới nhất, thiết thực nhất để đáp ứng yêu cầu ngày càng cao của xã hội, của nghề dạy học. Vì vậy, nhà giáo phải có tư tưởng tiến bộ, cách mạng, lành mạnh, có ý chí tiến thủ, có tinh thần cầu thị, vượt khó, phải biết tổ chức, làm việc khoa học thì mới có thể hoàn thành tốt nhiệm vụ mà Đảng và nhân dân giao phó. Người viết: “Trẻ em như cái gương trong sáng, thầy tốt thì ảnh hưởng tốt, thầy xấu thì ảnh hưởng xấu, cho nên phải chú ý giáo dục chính trị tư tưởng trước, chính thầy giáo, cô giáo cũng phải tiến bộ về tư tưởng” (Ho Chi Minh, 2011, vol.9, p.492).

Người thầy có ý thức về sự gương mẫu của mình tức là đang tự hoàn thiện bản chất của mình, đang làm phong phú nhân cách sống của chính mình. Người thầy dạy học trò về tinh thần phụng sự Tổ quốc, phục vụ nhân dân; về tình thương yêu lẫn nhau; về cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư, nghĩa là người thầy đang tự xây dựng, bồi dưỡng và rèn luyện đạo đức cho chính mình. Người thầy không những phải xây dựng, bồi dưỡng và rèn luyện những phẩm chất đạo đức tốt đẹp, mà còn phải gương mẫu thực hành các phẩm chất ấy mọi lúc, mọi nơi, qua từng lời nói, việc làm cụ thể, chứ không được “nói mà không làm” hoặc “nói một đằng làm một nẻo”. Nói đi đôi với làm, nói ít làm nhiều là phương châm sống và làm việc trong hoạt động giáo dục của các thầy, cô giáo. Đây cũng chính là phẩm chất đạo đức cơ bản của người cách mạng. Muốn cống hiến ngày càng nhiều cho Tổ quốc, cho sự nghiệp cách mạng của Đảng và dân tộc, không có gì khác hơn, là cần phải phát huy cao nhất khả năng và năng lực vật chất, tinh thần của mình để làm việc, thậm chí sẵn sàng hi sinh tính mạng của mình cho sự nghiệp vinh quang, cao cả đó. Không phải ngẫu nhiên, khi nói chuyện với cán bộ, giáo viên mẫu giáo, Chủ tịch Hồ Chí Minh căn dặn: “Điều trước tiên là dạy các cháu về đạo đức. Anh chị em giáo viên và mẫu giáo cần luôn luôn gương mẫu về đạo đức để các cháu noi theo” (Ho Chi Minh, 2011, vol.9, p.509).

b. Tinh thần đoàn kết, dân chủ

Chủ tịch Hồ Chí Minh rất quan tâm đến việc xây dựng môi trường giáo dục lành mạnh, vì vậy ngoài những năng lực, phẩm chất cần thiết trên, ngoài tinh thần gương mẫu, nhà giáo còn cần có tinh thần đoàn kết, dân chủ.

- Về tinh thần đoàn kết

Hồ Chủ tịch đã nhiều lần khẳng định sức mạnh của khối đại đoàn kết toàn dân tộc và coi đây là nhân tố quyết định mọi thắng lợi của cách mạng Việt Nam. Tinh thần đoàn kết dân tộc đã được đúc kết, chứng minh và khẳng định trong lịch sử đấu tranh dựng nước và giữ nước của dân tộc. Người nói: “Đoàn kết, đoàn kết, đại đoàn kết. Thành công, thành công, đại thành công” (Ho Chi Minh, 2011, vol.10, p.350).

Tinh thần đoàn kết không phải là lời nói suông, không phải chỉ biết hô khẩu hiệu, mà quan trọng phải thông qua những việc làm cụ thể, thiết thực. Chỉ có như vậy, trong lĩnh vực giáo dục, người thầy mới có được những phẩm chất tốt đẹp để các thế hệ học trò noi theo. Chủ tịch Hồ Chí Minh hiểu rất rõ giá trị của sự đoàn kết, hết sức coi trọng việc xây dựng tình đoàn kết và luôn giáo dục tinh thần đoàn kết trong đội ngũ thầy, cô giáo. Sự đoàn kết giữa các thầy, cô giáo sẽ tạo nên một sức mạnh to lớn, một môi trường sư phạm lành mạnh, trong sạch, một bầu không khí vui tươi, kích thích sự sáng tạo, khám phá, tạo nên hiệu ứng tốt đối với người học. Đồng thời, sự đoàn kết giữa các thầy, cô giáo sẽ tạo ra môi trường thi đua lành mạnh, phát huy được khả năng của cá nhân và sức mạnh của tập thể, cống hiến ngày càng nhiều cho sự nghiệp giáo dục của nước nhà. Trong buổi nói chuyện tại Trường Đại học Sư phạm Hà Nội, Người dặn dò: “Trước hết là phải đoàn kết. Đoàn kết thật sự, giữa thầy và thầy, giữa thầy và trò, giữa trò và trò, giữa cán bộ và công nhân” (Ho Chi Minh, 2011, vol.11, p.331-332).

- Về tinh thần dân chủ

Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, bên cạnh tinh thần đoàn kết, người thầy còn phải có tinh thần dân chủ, phát huy cao độ tinh thần dân chủ xã hội chủ nghĩa trong nhà trường. Người cho rằng, đoàn kết trong môi trường giáo dục phải hiểu theo nghĩa rộng tức là cần có sự phối hợp giữa gia đình, nhà trường và xã hội, tức là phải có tinh thần dân chủ, thực hành dân chủ và phát huy dân chủ. Chính dân chủ là động lực tinh thần to lớn để cả thầy và trò có điều kiện, môi trường phát huy mọi tài năng, sáng tạo của mình trong hoạt động giáo dục. Phát huy dân chủ là mục đích cao cả của sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội nói chung, của quá trình phát triển giáo dục – đào tạo nói riêng. Nhờ có tinh thần dân chủ, thực hành dân chủ và phát huy dân chủ mới tạo nên sự đoàn kết nhất trí trong tập thể, cơ quan, trường học và trong toàn xã hội. Người nói: “Cần phải phát huy đầy đủ dân chủ xã hội chủ nghĩa, xây dựng quan hệ thật tốt, đoàn kết thật chặt chẽ giữa thầy và thầy, giữa thầy và trò, giữa học trò với nhau, giữa cán bộ các cấp, giữa nhà trường và nhân dân để hoàn thành thắng lợi nhiệm vụ đó” (Ho Chi Minh, 2011, vol.12, p.402-404).

Dân chủ là biểu hiện cao nhất của mối quan hệ thầy trò, quan hệ giữa nhà trường, gia đình và xã hội, là mục tiêu cao nhất mà suốt cuộc đời mình, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã phấn đấu, cống hiến cho sự nghiệp cách mạng và hạnh phúc của nhân dân. Dân chủ là dân chủ xã hội chủ nghĩa, là dân chủ thực sự, chứ không phải là dân chủ tư sản, dân chủ hình thức. Dân chủ phải gắn liền với kỉ cương, phép nước; dân chủ phải gắn liền với tập trung; dân chủ phải gắn liền với sự kế thừa đạo lí “tôn sư trọng đạo” của dân tộc. Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ rõ: “Dân chủ nhưng trò phải kính thầy, thầy phải quý trò, chứ không phải cá đối bằng đầu... không được nói gàn, nói vòng quanh” (Ho Chi Minh, 2011, vol.7, p.456).

Công cụ hữu hiệu để xây dựng tinh thần đoàn kết, dân chủ của nhà giáo, theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, đó là nguyên tắc tự phê bình và phê bình. Tự phê bình và phê bình vừa là nguyên tắc xây dựng Đảng, vừa là nguyên tắc để xây dựng và củng cố tinh thần đoàn kết, dân chủ. Nếu không có tự phê bình và phê bình, con người ta không thể nhận ra ưu, khuyết điểm của người khác, đặc biệt là không thể nhận ra ưu, khuyết điểm của bản thân mình, và như vậy xã hội không thể phát triển. Cho nên để xây dựng môi trường đoàn kết, dân chủ trong nhà trường, mỗi thầy, cô giáo cần mạnh dạn tự phê bình và phê bình, phải tự đánh giá, tự điều chỉnh hành vi của mình và hoàn thiện bản thân. Tự phê bình và phê bình là để hoàn thiện nhân cách của mỗi cá nhân, để góp phần xây dựng tập thể đoàn kết, dân chủ, tiến bộ, phát triển, vững mạnh.

Đặc biệt, để xây dựng tinh thần đoàn kết, dân chủ, Chủ tịch Hồ Chí Minh nhấn mạnh rằng, nhà giáo phải tích cực tham gia, hưởng ứng phong trào toàn dân thi đua yêu nước. Thi đua dạy tốt, học tốt, đó cũng là yêu nước, là đòn bẩy cho sự phát triển nền giáo dục nước nhà. Công tác thi đua phải được biến thành một phong trào quần chúng rộng khắp và tiến hành thường xuyên, liên tục, “không được đánh trống bỏ dùi”. Và hơn nữa, phong trào thi đua yêu nước phải được thực hiện trong mọi lĩnh vực hoạt động giáo dục, trong mọi hoàn cảnh, để các thầy, cô giáo có điều kiện thể hiện hết năng lực và phẩm chất của mình, từ đó nâng cao chất lượng giáo dục – đào tạo của đất nước.

Như vậy, trong hành trang vào đời ở mỗi người, dù ở cương vị nào, lứa tuổi nào thì hình ảnh nhà giáo vẫn lung linh và đầy tính nhân văn cao cả. Phẩm chất đạo đức nhà giáo, theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, là thấp sáng niềm tin, khơi dậy trí tuệ, tình cảm để làm tốt sự nghiệp vinh quang, sự nghiệp “trồng người”.

3. Giáo dục tính gương mẫu và tinh thần đoàn kết, dân chủ cho sinh viên sư phạm theo tư tưởng Hồ Chí Minh

a. Giáo dục tính gương mẫu cho sinh viên sư phạm

Hơn lúc nào hết, hình ảnh người thầy luôn được xã hội trân trọng là biểu tượng tính nhân văn của văn hóa, là đại diện cho văn minh thời đại, do đó chúng ta cần xây dựng đội ngũ những người làm công tác giáo dục có đầy đủ phẩm chất, năng lực, vừa “hồng”, vừa “chuyên” như Chủ tịch Hồ Chí Minh từng mong muốn và căn dặn. Nâng cao năng lực và

phẩm chất đội ngũ nhà giáo không những khẳng định trình độ phát triển giáo dục, mà còn góp phần quan trọng cho thắng lợi của công cuộc đổi mới và phát triển đất nước hiện nay.

Mỗi thầy, cô giáo tương lai chính là tấm gương để học sinh học tập, trân trọng và noi theo. Khi tấm gương ấy thực sự trong sáng thì những tiêu cực trong xã hội sẽ hạn chế và sớm bị loại trừ. Chính vì vậy, để nâng cao phẩm chất đạo đức nhà giáo, mỗi sinh viên sư phạm hiện nay phải hiểu, thấm nhuần tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục, về đạo đức nhà giáo, phải không ngừng rèn luyện để nâng cao phẩm chất chính trị, hoàn thiện lối sống, nhân cách, năng lực trí tuệ, sống có tấm lòng nhân ái, làm việc có trách nhiệm với danh dự nghề nhà giáo.

Thực hiện lời dạy của Chủ tịch Hồ Chí Minh nhà giáo phải là tấm gương cho học sinh noi theo, mỗi sinh viên sư phạm ngay từ khi còn ngồi trên ghế của giảng đường đại học cần thể hiện sự nêu gương rõ nét nhất ở các phương diện sau:

- Sinh viên sư phạm phải gương mẫu thực hiện tốt các chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, nội quy, quy chế của Bộ Giáo dục – Đào tạo và của nhà trường, các chuẩn mực của xã hội, đi đầu trong mọi phong trào của tuổi trẻ với phương châm “đâu cần thanh niên có, đâu khó có thanh niên”;

- Sinh viên sư phạm có trách nhiệm đi tiên phong trong việc tự học, tự nghiên cứu, tiếp thu cái mới tiến bộ của văn minh nhân loại và vận dụng một cách phù hợp vào trong đời sống xã hội. Với quan niệm “sự học không bao giờ ngừng”, mỗi sinh viên sư phạm, hơn bao giờ hết, phải gương mẫu học tập, ngày đêm trau dồi trình độ chuyên môn, tri thức khoa học, kinh nghiệm của bản thân để truyền lửa cho thế hệ mai sau trong sự nghiệp “trồng người”. Điều đó không chỉ là một trong những nét đặc thù của người trí thức trẻ hiện nay, mà theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, còn là một nhiệm vụ hàng đầu của nhà giáo – “chỉ có một thứ ham là ham học, ham làm, ham tiến bộ” (Ho Chi Minh, 2011, vol.5, p.489).

- Trong thời đại của cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ 4, mỗi sinh viên sư phạm cần phải bảo tồn các giá trị bản sắc văn hóa dân tộc, tiếp thu có chọn lọc văn hóa tiên tiến của nhân loại, hình thành tác phong công nghiệp, có ý chí tiến thủ, tích cực hội nhập quốc tế nhưng không thể hòa tan trong quá trình hội nhập ấy.

- Thời kì cách mạng mới đòi hỏi mỗi sinh viên sư phạm cần chủ động, tích cực, sáng tạo thực hiện đổi mới, quyết tâm khắc phục tình trạng trì trệ, lạc hậu trong các hoạt động giáo dục, lấy tự phê bình và phê bình để phát huy các ưu điểm, sửa chữa các khuyết điểm nhằm tu dưỡng, rèn luyện đạo đức nhà giáo đáp ứng yêu cầu ngày càng cao của sự phát triển xã hội.

- Bên cạnh đó, mỗi sinh viên sư phạm cần thể hiện bản lĩnh, trung thực, can đảm, dám nghĩ, dám làm, dám đứng lên vì chính nghĩa, đấu tranh chống lại những biểu hiện tiêu cực trong xã hội, thực hiện thắng lợi sự nghiệp đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục – đào tạo ở nước ta hiện nay.

Trong giai đoạn hiện nay, trước những ảnh hưởng tiêu cực của nền kinh tế thị trường, nhiều giá trị bị chi phối bởi đồng tiền, do đó giáo dục và đào tạo thế hệ trẻ là một chiến lược

quan trọng của quốc gia. Trong *Di chúc*, trước lúc đi xa, Chủ tịch Hồ Chí Minh nhấn mạnh trách nhiệm của Đảng đối với việc chăm sóc, giáo dục thế hệ trẻ và ân cần dặn lại cho muôn đời con cháu mai sau: “Bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau là một việc rất quan trọng và rất cần thiết” (Ho Chi Minh, 2011, vol.15, p.622).

Quá trình đổi mới đất nước hiện nay đòi hỏi phải đẩy mạnh xây dựng nền đạo đức mới xã hội chủ nghĩa, trong đó một trong những nhiệm vụ trọng tâm là xây dựng đạo đức người thầy đáp ứng yêu cầu của thời đại và sự phát triển đất nước. Chính vì vậy, công tác giáo dục đạo đức nhà giáo phải được thực hiện nghiêm túc và được bắt đầu ngay từ khi là những sinh viên sư phạm, nhằm tạo nên một lớp người Việt Nam khỏe mạnh về thể chất, phong phú về tinh thần, trí tuệ, đủ năng lực đưa nước ta hội nhập với văn minh nhân loại.

b. Xây dựng môi trường sư phạm trong sạch, đoàn kết, dân chủ

Môi trường sư phạm là nơi tạo ra những giá trị chân, thiện, mỹ của những người làm công tác giáo dục, tác động trực tiếp đến quá trình hình thành và phát triển đạo đức nhà giáo. Môi trường sư phạm lành mạnh sẽ làm cho các sinh viên thêm yêu quý, gắn bó, toàn tâm toàn ý với nghề nghiệp mà mình đã lựa chọn; ngược lại, nếu môi trường sư phạm không tốt sẽ làm cho sinh viên dễ chán nản, không hứng thú học tập, tu dưỡng, rèn luyện.

Vì vậy, các trường sư phạm cần quan tâm xây dựng môi trường sư phạm lành mạnh, thân thiện, tạo điều kiện để các sinh viên tâm mình trong thực tiễn, từ đó sinh viên có được tình cảm thân thiết, khơi dậy khả năng tìm tòi, sáng tạo trong lao động và học tập. Về mặt bản chất, một cơ sở giáo dục tiên tiến phải tạo dựng được môi trường văn hóa thân thiện, an toàn, tích cực. Đảng đã nhấn mạnh: “Lãnh đạo nhà trường phát huy dân chủ, dựa vào đội ngũ giáo viên, viên chức và học sinh, phát huy vai trò của các tổ chức đoàn thể và nhân dân địa phương để xây dựng nhà trường” (Communist Party of Vietnam, 2013, p.126-127).

Để xây dựng môi trường sư phạm trong sạch, đoàn kết, dân chủ, các trường sư phạm cần phải:

- Tập trung xây dựng theo hướng không gian xanh, sạch, đẹp, trang bị đầy đủ các thiết bị hiện đại cần thiết phục vụ cho hoạt động giảng dạy, học tập, nghiên cứu khoa học của giảng viên và sinh viên. Đồng thời, nhà trường cần xây dựng các nội quy, quy chế, quy định cụ thể để phục vụ công tác giáo dục, đào tạo nói chung, giáo dục đạo đức, nhân cách nhà giáo cho sinh viên nói riêng.

- Đạo đức nhà giáo làm nên môi trường sư phạm, trong đó, đội ngũ giảng viên đóng vai trò quyết định bởi sản phẩm sau cùng là những thế hệ học trò được giáo dục toàn diện. Trong môi trường sư phạm, giảng viên càng nhiệt tình trong công việc, biết chia sẻ lắng nghe trong giao tiếp thì càng tạo dựng được mối quan hệ tốt đẹp và nâng cao hiệu quả giáo dục bấy nhiêu. Do đó, cần nâng cao chất lượng đội ngũ giảng viên, giữ vững kỷ cương, nề nếp học đường, người thầy phải là tấm gương sáng về cả tri thức và đạo đức để sinh viên noi theo.

- Để môi trường sư phạm có tính mô phạm cao đòi hỏi môi trường sư phạm phải lành mạnh, không có sự gian lận trong thi cử, mua bằng bán điểm, nói không với tiêu cực và các tệ nạn xã hội, không để cho các tệ nạn thâm nhập vào cơ sở giáo dục, đào tạo.

- Các phong trào sinh viên cần hướng tới thu hút sự tham gia nhiệt tình, trách nhiệm của mọi sinh viên, là món ăn tinh thần, là động lực, là môi trường để sinh viên thường xuyên tu dưỡng và rèn luyện. Xây dựng tập thể có lối sống lành mạnh, có nếp sống văn hóa đạo đức tạo môi trường thuận lợi để sinh viên phát triển nhân cách đạo đức.

- Trong môi trường sư phạm, cần thường xuyên nêu gương về đạo đức, gương “người tốt, việc tốt”, lối sống có kỉ cương, văn hóa, tăng cường đoàn kết, thống nhất, yêu thương, giúp đỡ nhau trong môi trường sư phạm. Không nên xem nhà trường như một “ốc đảo”; mà nên xem nhà trường chính là cuộc sống, ở đó các sinh viên có thể xây dựng, hình thành và phát triển các kĩ năng của mình; tạo các diễn đàn cho sinh viên trao đổi, rèn luyện, thông qua đó, sinh viên thêm yêu ngành, yêu nghề và cống hiến cho sự nghiệp giáo dục.

- Ở đây, cần phải rèn luyện năng lực hợp tác ngay trong trường sư phạm thông qua từng bài học, từng việc làm, từng hoạt động giáo dục cụ thể. Trước hết, sinh viên sư phạm cần phát triển năng lực hợp tác với bạn bè thông qua sự giao tiếp, trao đổi, phối hợp, làm việc nhóm, giải quyết vấn đề giữa các sinh viên. Để có được những kinh nghiệm này, sinh viên cần trang bị cho mình kiến thức về lĩnh vực giao tiếp, biết quan sát, trao đổi với bạn bè trong quá trình học tập, nghiên cứu; có thái độ xây dựng, thân thiện, tôn trọng và biết chia sẻ với bạn bè.

- Bên cạnh đó, người thầy tương lai cần biết cách phối hợp, hợp tác với các cơ sở giáo dục, đào tạo mà nhà trường có quan hệ mật thiết, nhất là thông qua các đợt thực tập sư phạm, gắn kết các hoạt động chuyên môn, chuyên ngành của bản thân với các hoạt động giáo dục khác ngoài trường, có thái độ thân thiện, hợp tác, xây dựng với các cơ sở và tổ chức ngoài trường.

4. Kết luận

Đất nước ta đang trong thời kì đổi mới, đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế, đòi hỏi sự nghiệp giáo dục – đào tạo phải đi trước một bước nhằm chuẩn bị nhân tài, lực lượng lao động đáp ứng yêu cầu trong giai đoạn mới. Tiếp cận và khai thác tư tưởng Hồ Chí Minh về tính gương mẫu, tinh thần đoàn kết, dân chủ trong đạo đức nhà giáo, chúng ta nhận thấy giá trị to lớn trong tư tưởng của Người không chỉ là những chỉ dẫn lí luận khoa học đúng đắn, sáng tạo, mà còn là cảm nang có ý nghĩa thực tiễn cách mạng sâu sắc trực tiếp trong quá trình giáo dục đạo đức nhà giáo cho sinh viên sư phạm Việt Nam hiện nay. Vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về đạo đức nhà giáo vào việc giáo dục đạo đức nhà giáo cho sinh viên sư phạm hiện nay đòi hỏi mỗi sinh viên sư phạm, mỗi giảng viên, cán bộ quản lí giáo dục cần thấm nhuần, quán triệt đầy đủ, sâu sắc, toàn diện những lời dạy, lời khuyên, lời căn dặn quý báu, thiết thực của Người góp phần vào sự nghiệp đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục, đào tạo hiện nay.

❖ **Tuyên bố về quyền lợi:** Tác giả xác nhận hoàn toàn không có xung đột về quyền lợi.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Communist Party of Vietnam (2013). *Document of the 8th Conference of the Central Executive Committee Session XI*. Hanoi: Central Party Office.
- Ho Chi Minh (2011). *The complete series [Toan tap]*, 1. Hanoi: National Politics Publishing House.
- Ho Chi Minh (2011). *The complete series [Toan tap]*, 4. Hanoi: National Politics Publishing House.
- Ho Chi Minh (2011). *The complete series [Toan tap]*, 5. Hanoi: National Politics Publishing House.
- Ho Chi Minh (2011). *The complete series [Toan tap]*, 7. Hanoi: National Politics Publishing House.
- Ho Chi Minh (2011). *The complete series [Toan tap]*, 9. Hanoi: National Politics Publishing House.
- Ho Chi Minh (2011). *The complete series [Toan tap]*, 10. Hanoi: National Politics Publishing House.
- Ho Chi Minh (2011). *The complete series [Toan tap]*, 11. Hanoi: National Politics Publishing House.
- Ho Chi Minh (2011). *The complete series [Toan tap]*, 12. Hanoi: National Politics Publishing House.
- Ho Chi Minh (2011). *The complete series [Toan tap]*, 15. Hanoi: National Politics Publishing House.

APPLYING HO CHI MINH'S THOUGHT ABOUT EXEMPLARY SPIRITS, SOLIDARITY AND DEMOCRACY OF TEACHERS IN EDUCATING MORALS FOR STUDENT TEACHERS

Nguyen Ngoc Kha

Ho Chi Minh City University of Education

Corresponding author: Nguyen Ngoc Kha – Email: khann@hcmue.edu.vn

Received: July 10, 2019; Revised: September 17, 2019; Accepted: October 27, 2019

ABSTRACT

This article presents the basic contents of Ho Chi Minh's thought about the exemplary spirits, solidarity and democracy of teachers. Based on the thoughts, the paper suggests solutions for applying Ho Chi Minh's thought to educating morals to student teachers. The research results show that Ho Chi Minh's thought about teacher morals is a comprehensive system with a humanistic approach. Proper implementation of Ho Chi Minh's thought will significantly contribute to the fundamental and comprehensive reform of education and training and to educating morals to student teachers.

Keywords: Ho Chi Minh's thoughts; teachers' morals; student teachers; exemplary spirits